

12 במאי 2020

הקלות ודגשי סגל רשות ניירות ערך לחברות ציבוריות ותאגידיים מדווחים לתקופת משבר הקורונה

בימים אלה פוקד את העולם אירוע בעל השלכות מאקרו כלכליות משמעותיות, שמקורו בהתפשטות נגיף הקורונה (COVID-19) במדינות רבות ברחבי העולם, ישראל בניהן (להלן: "נגיף הקורונה" או "משבר הקורונה"). מפרוץ המשבר פרסם סגל רשות ניירות ערך הודעות סגל, עמדות סגל והקלות שונות הקשר לדיווחי והתנהלות התאגידיים המדווחים בתקופה זו.

בהתאם לכך, תאגידיים מדווחים נדרשים לעדכן את ציבור המשקיעים באופן רציף ושוטף אודות ההתפתחויות המהותיות בקשר להשלכות משבר הקורונה. כמו כן, תאגידיים מדווחים נדרשים לכלול גילוי איכותי וכמותי אודות השלכות המשבר בדוחות העיתיים, ובכלל זה במסגרת דוח הדירקטוריון, בצורה ברורה, מפורטת ולא סלקטיבית, שתאפשר למשקיעים להעריך בצורה מיטבית את ההשפעה על תאגיד ותוכניותיו להתמודדות עימה.

בחוזר זה יבואו עיקרי הדברים שפורטו בהודעות סגל, עמדות סגל והקלות שונות מהחוזרים שלהלן:

1. הודעה לחברות: שאלות ותשובות בקשר לתקופת משבר הקורונה (להלן: "הקלות רשות ניירות ערך לתקופת משבר הקורונה") מיום 7 במאי, 2020;
2. עמדת סגל חשבונאית מספר 7-99: השפעות משבר הקורונה על הגילוי והדיווח הכספי הנכלל בדוח רבעון ראשון 2020 (להלן: "דגשי רשות ניירות ערך לתקופת משבר הקורונה") מיום 11 במאי, 2020.

1. הקלות רשות ניירות ערך לתקופת משבר הקורונה

ביום 7 במאי, 2020 פרסם סגל רשות ניירות ערך (להלן: "סגל הרשות") הודעה לחברות בדבר שאלות ותשובות שנדונו בסגל הרשות לאחרונה בעקבות פניות של תאגידיים מדווחים בקשר לתקופת משבר הקורונה. הודעה זו עוסקת בשלושה נושאים עיקריים וקובעת את הבאים:

א. הפחתת שכר דירקטורים חיצוניים ובלתי תלויים

לעמת סגל הרשות, דירקטור חיצוני (להלן: "דח"צ") רשאי לוותר על חלק משכרו, בתנאי שגמולו לא יפחת מהגמול המזערי לו זכאי הדח"צ לפי תקנות החברות, בהתקיימותם של כל התנאים הבאים: (1) התאגיד מצוי בקשיים פיננסיים; (2) הדח"צ הצהיר על ויתור מרצונו; וכן, (3) הפחתה היא לכלל הדירקטורים, בין אם חיצוניים ובין שלא. לעמדת הסגל, לאור משבר הקורונה, הוויתור מתאפשר גם ביחס לדירקטורים חיצוניים ובלתי תלויים בחברות שאינן מצויות בקשיים פיננסיים, ובלבד שעמדו ביתר התנאים הנזכרים לעיל.

ב. תזרים מזומנים חזוי – הכללת ניתוחי רגישות אודות משתנים שאינם תלויי שוק

היות ובתקופה האחרונה הפעילות העסקית במשק מצויה בפני אתגרים רבים שמקורם בהתפשטות נגיף הקורונה, ייתכן כי תאגידים יידרשו בצירוף גילוי בדבר תזרים מזומנים חזוי. לעמת סגל הרשות, תאגיד רשאי לכלול בגילוי בדוח הדירקטוריון בדבר תזרים המזומנים החזוי גם ניתוח רגישות להנחות המרכזיות של משתנים שאינם תלויי שוק, לצד ניתוחי רגישות הנדרשים ביחס למשתנים תלויי שוק, וכן בדבר השפעת ניתוח הרגישות על יתרת המזומנים הצפויה לתאגיד בסוף כל תקופה הנכללת בתזרים המזומנים החזוי, כל זאת תוך מתן גילוי מלא ביחס לכל אחת מההנחות שלגביהן נכלל ניתוח רגישות כאמור.

ג. צירוף הערכות שווי שנועדו לצורך בחינת ירידת ערך של יחידה מניבה מזומנים

ביחס לדוחות הכספיים ביניים ליום 31 במרס, 2020 בלבד, סגל הרשות בעמדה לפיה גם אם התקיימו סממנים המעידים על ירידת ערך וגם אם הסכום בר ההשבה אינו פי שניים מהערך בספרים של היחידה המניבה מזומנים, הערכות שווי שנועדו לבחון את ירידת הערך של יחידה מניבת מזומנים, לא תחשב כמהותית מאד, כאשר תוצאת הערכת השווי גבוהה בלפחות 25% מהערך המאזני של יחידה מניבת המזומנים הנבדקת.

2. דגשי רשות ניירות ערך לתקופת משבר הקורונה

עניינה של עמדת סגל זו במתן דגשים באשר לגילוי הנדרש במסגרת הדוחות הכספיים ביניים ליום 31 במרס, 2020 ולדוחות הכספיים ביניים העוקבים, לפי העניין, בקשר להשלכות משבר הקורונה. דגשים אלה נוגעים לבאים:

א. גילויים הנדרשים במסגרת דוח הדירקטוריון בהתאם לתקנות הדוחות;

ב. גילויים הנדרשים במסגרת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים ("IFRS"); וכן,

ג. דגשים למספר נושאים נוספים.

תאגידים מדווחים נדרשים לכלול גילויים וליישם טיפול חשבונאי בדוחותיהם הכספיים בהתאם לנסיבות הספציפיות לתאגיד המדווח בסביבה הכלכלית הנוכחית, תוך פירוט הנחות המפתח ושיקולי הדעת המהותיים שהפעיל, אשר עומדים בבסיס הגילוי וטיפול חשבונאי זה, לרבות תחת תרחישים שונים, ותוך הכללת ניתוח רגישות במקרים המתאימים לכך. יודגש, כי על אף היות הדוחות ביניים תמציתיים באופיים, הרי שנוכח הנסיבות החריגות, על התאגיד להקפיד במתן גילוי מפורט, שיאפשר למשקיעים להעריך את השלכות משבר הקורונה על פעילות התאגיד בצורה מיטבית.

להלן דגשי סגל הרשות תוך חלוקה לקטגוריות המפורטות לעיל:

א. דגשים בנוגע לגילויים הנדרשים במסגרת דוח הדירקטוריון

סגל הרשות מדגיש, כי הסברי הדירקטוריון בדבר השלכות מהותיות של משבר הקורונה צריכים להינתן בצורה ברורה ומפורטת, באשר לנסיבותיו הספציפיות של התאגיד והענף בו פועל, וזאת חלף גילויים גנריים, וזאת על מנת לאפשר

למשקיעים להעריך בצורה מיטבית את השלכות הצפויות על עסקי התאגיד ותוכניות ההתמודדות של התאגיד עם השלכות אלה. יודגש כי לאור העובדה שהעמקת המשבר התרחשה לאחר מועד הדיווח ועד למועד פרסום הדוח לרבעון הראשון, הרי שיש לכלול גם גילוי להשפעות המהותיות ולהתפתחויות שאירעו בתקופה זו עד לסמוך לפרסום הדוח.

להלן דגשים להסברי הדירקטוריון בקשר עם השלכות משבר הקורונה תוך פילוחם למספר קבוצות לפי העניין:

1. גילוי בדבר השלכות המשבר על תוצאות הפעילות בתקופת הדיווח ולאחריה, לרבות סיכונים וחשיפות

לעמדת סגל הרשות, גילוי זה יכלול לכל הפחות את הבאים:

- תיאור וניתוח המגמות החשובות, סיכונים וחשיפות מהותיים שנוצרו כתוצאה מהשלכות המשבר והאופן בו החברה מתמודדת עימם;
- גילוי השפעות ספציפיות של המשבר על תוצאות הפעילות של התאגיד, לרבות על הכנסות, עלויות משתנות וקבועות ורווחיות. על התאגיד לשקול לכלול ניתוח רגישות לפרמטרים המרכזיים המשפיעים על גילוי זה;
- ניתוח מדדים תפעוליים והכמותיים העיקריים שנעשה בהם שימוש להערכת השפעת המשבר על הביצועים והיעדים התפעוליים, לרבות ניתוח השפעות על מדדי NON-GAAP, שנכללו בדיווחים הקודמים; וכן,
- פיצול תקופת הדיווח בין התקופה בה הוטלו מגבלות תנועה לבין התקופה ללא מגבלות התנועה באופן שיאפשר הבנה וניתוח של השפעת המגבלות על פעילותה העסקית של החברה, ותוך ניתוח התוצאות לתקופות האמורות.

סגל הרשות מפרט בעמדתו שאלות מפתח להמחשה שניתן לשקול בגיבוש הגילוי שייכלל בהסברי הדירקטוריון כאמור לעיל.

2. גילוי להשלכות המשבר על היבטי הנזילות, מצב פיננסי ומקורות מימון

ככל שהערכת התאגיד בנוגע ליכולתו לעמוד בפירעון התחייבויותיו רגישה יותר להנחות מסוימות, יש להרחיב את הגילוי, לרבות הכללת ניתוחי רגישות, מתן תרחישים שונים וכו'. במסגרת גילוי זה, יש להתייחס למשל לאמור להלן:

- מקורות המימון העומדים לרשות התאגיד ומידת גמישותו לגיוס מימון נוסף, במידת הצורך;
- מתן גילוי למגבלות העברת מזומנים בחברות הקבוצה לצורך ניצול מקורות מזומנים;
- גילוי להפרות אמות מידה פיננסיות והשלכותיהן או סיכון להפרות כאלה ותוכניות התאגיד להתמודד עם כך;
- גילוי לפיגור בתשלומים והשלכותיו, ותוכניות התאגיד להתמודד עם כך; וכן,
- קצב שריפת המזומנים של התאגיד, בפרט כאשר ישנו צמצום משמעותי בפעילות העסקית.

סגל הרשות מפרט בעמדתו שאלות מפתח להמחשה שניתן לשקול בגיבוש הגילוי שייכלל בהסברי הדירקטוריון כאמור לעיל.

3. גילוי לתוכניות התאגיד במבט צופה פני העתיד

ישנה חשיבות רבה למשקיעים להבין את ההשפעות העתידיות האפשריות של המשבר, תחת תרחישים שונים, וכן את תוכניות התאגיד להתמודד עם השלכות אלה בתרחישים השונים. סגל הרשות מכיר בכך שהכללת מידע כאמור תוך גיבוש הנחות

והערכות שונות לעניינים שאינם בשליטת התאגיד מאתגרת את התאגידים בתקופת אי ודאות זו. אולם, מידע עתידי זה משמעותי למשקיעים בהבנת השלכות המשבר, הסיכונים ותוכניות התאגיד מנקודת מבט ההנהלה והדירקטוריון.

4. גילוי בדוח הדירקטוריון בדבר תזרים מזומנים חזוי

תאגיד נדרש לבסס ולפרט את ההנחות העומדות בבסיס תזרים המזומנים החזוי המצורף, בהתקיימותם של סימני אזהרה, תוך יישום הדגשים המפורטים לאורך חוזר זה. בנוסף לכך, במקרים בהם הדירקטוריון קבע, כי גירעון בהון החוזר או בהון החוזר לתקופה של שנים עשר חודשים או תזרים מזומנים שלילי מתמשך מפעילות שוטפת אינו מצביע על בעיית נזילות בתאגיד, הרי שהתאגיד נדרש לפרט את הנימוקים להחלטתו זו, בהתייחס בין היתר למשבר הקורונה, ותוך פירוט הפרמטרים האיכותיים והכמותיים על פיהם התבססה החלטת הדירקטוריון - **ראו גם הקלה 1(ב') בחוזר זה בדבר הכללת ניתוחי רגישות למשתנים שאינם תלויי שוק.**

5. גילוי אודות הערכות שווי מהותיות ומהותיות מאוד

תוצאות הערכות השווי בעת הנוכחית מאופיינות בסיכון מדידתי רב. לפיכך, ישנה חשיבות יתרה לגילוי של המודל, ההנחות, ההערכות שבבסיסו ודרך ביסוסן. סגל הרשות מבקש להדגיש, את חשיבות מתן הגילוי הנדרש, באופן מלא, ברור ומפורט, ובחר להבהיר את הבאים:

- ככל שהמודל העומד בבסיס הערכת השווי הינו מודל מבוסס תרחישים, יש לכלול פירוט מאפייני התרחישים, המשקל שניתן לכל תרחיש, הסיבות לבחירת התרחישים ומשקלות אלה, שיעורי ההיוון הרלוונטיים לתזרימים בכל תרחיש בנפרד, לרבות רכיביו, ואופן קביעת שיעורים אלה;
- מתן גילוי מפורט להנחות המפתח העומדות בבסיס הערכות השווי וניתוח הרגישות, תוך פירוט הפרמטרים המרכזיים המשפיעים על הנחות אלה וניתוחי רגישות להשפעת שינויים בפרמטרים על בסיסן השווי נקבע;
- ככל שאי הוודאות באה לידי ביטוי דרך פרמיה נוספת לשיעור ההיוון, יש לתת גילוי לגודל הפרמיה והדרך בה מעריך השווי ביסס גודל זה; וכן,
- היות ואי הוודאות העתידית יכולה להשליך גם על תוחלת התזרים העתידי, תאגיד נדרש לתת גילוי הולם באשר להנחות התזרים העתידי ולביסוסן.

ראו גם הקלה 1(ג') בחוזר זה בדבר צירוף הערכות שווי שנועדו לצורך בחינת ירידך ערך של יחידה מניבת מזומנים.

ב. דגשים בנוגע לגילויים הנדרשים במסגרת הדוחות הכספיים והשלכות משבר הקורונה על הדוחות הכספיים

סגל הרשות מפרט מספר דגשים לגבי מספר נושאים שעשויים להיות מושפעים ממשבר הקורונה באופן מהותי כדלקמן:

1. בחינת נאותות העסק החי וגילויים בדבר אי ודאויות מהותיות בקשר עם המצב הפיננסי

תאגיד נדרש לבחון את השפעת משבר הקורונה על מצבו העסקי והפיננסי, על יכולתו להמשיך ולפעול כעסק חי, ועל יכולתו לעמוד בפירעון התחייבויותיו, ולכלול גילוי מפורט, איכותי וכמותי, במסגרת הדוחות הכספיים בנוגע להערכתו ולהנחות העומדות בבסיס הערכות אלה, לרבות תוכניות ההנהלה וסבירות התממשותן, וזאת ככל שמשבר הקורונה משפיע באופן מהותי או עלול להשפיע באופן מהותי על התאגיד. במצב זה, על התאגיד להתייחס, בין היתר, להשפעות על עמידה באמות מידה פיננסיות, מקורות המימון העומדים לרשותו, יכולת גיוס מקורות מימון נוספים וכדומה.

סגל הרשות מדגיש, כי ככל שהערכת התאגיד בנוגע ליכולתו לעמוד בפירעון התחייבויותיו רגישה יותר להנחות מסוימות, הוא נדרש בהרחבת הגילוי, לרבות הכללת ניתוח רגישות במידת הצורך. כמו כן, סגל הרשות מסב את תשומת הלב לצורך בהכללת דוח תזרים מזומנים חזוי במסגרת הדוח דירקטוריון, במקרה בו חוות הדעת או דוח סקירה של רואה החשבון המבקר כוללים הפניית תשומת לב המתייחסת למצבו הפיננסי של התאגיד.

2. שיקולי דעת משמעותיים ואומדנים מהותיים בדוחות הכספיים

יש להקפיד הקפדה יתרה על הכללת הגילוי המלא הנדרש בהתאם להוראות תקן חשבונאות בינלאומי 1 – הצגת דוחות כספיים (להלן: "IAS 1") בנוגע לשיקולי הדעת המשמעותיים שיושמו על ידי התאגיד לצורך הכנת הדוחות הכספיים ובנוגע לאומדנים המהותיים הנכללים בהם, תוך פירוט הבאים:

- הנחות המפתח שהונחו בגיבושם, לרבות באשר להתמשכות משבר הקורונה;
- רגישות הערכים בדוחות הכספיים להנחות;
- שיטות ואומדנים שעמדו בבסיס חישובם;
- תוצאות החישוב בתרחישים שונים;
- הסבר לשינויים שבוצעו בהנחות שנקבעו בדוח השנתי האחרון ביחס לערכים אלה; וכן,
- כל גילוי נוסף שיאפשר למשתמשים בדוחות הכספיים להבין את בסיס ההנחות לצורך גיבוש אומדנים אלה.

3. השפעות אירועים לאחר תקופת הדיווח

משבר הקורונה התרחב והעמיק בישראל ובמדינות העולם במהלך הרבעון הראשון לשנת 2020 ולאחר מועד הדיווח (קרי לאחר 31 במרס, 2020). לעניין זה, סגל הרשות מדגיש, כי תאגידים נדרשים לבחון את האירועים שאירעו לאחר מועד הדיווח, ולהפעיל שיקול דעת על הקביעה אם האירוע מחייב תיאום או שלא. ככל ששיקול דעת זה בעל השלכה מהותית על הערכים המוצגים בדוחות הכספיים, התאגיד נדרש להסבירו תוך פירוט ונימוק החלטת התאגיד במקרה הנדון. חשוב לציין, כי יש לבחון כל אירוע בנפרד ביחס לנסיבות הספציפיות של התאגיד.

מקום בו האירוע אינו מחייב תיאום, על התאגיד לתת גילוי בדבר אופי האירוע ואומדן ההשפעה הכספית. ככל שהתאגיד סבור, כי אין זה מעשי לכלול אומדן להשפעה הכספית, סגל הרשות מעודד לתת הערכה של אומדן זה.

4. מדידת שווי הוגן וירידות ערך נכסים

סגל הרשות מדגיש, כי יש לכלול גילוי מלא בנוגע להערכות התאגידיים באשר לשוויים ההוגן של הנכסים וההתחייבויות במקרים הנדרשים, ולירידות הערך שהוכרו, בהתאם לתקנים הרלוונטיים. בנוסף בהקשר זה, סגל הרשות מדגיש כדלקמן:

- במדידת השווי ההוגן ובחינת ירידות הערך, תאגיד רשאי להסתייע במעריך שווי חיצוני, אך אין חובה לכך;
- תאגיד נדרש לבחון באם ישנם סימנים המעידים על ירידת ערך נכסים מכוח תקן חשבונאות בינלאומי 36 – ירידת ערך נכסים (להלן: "IAS 36"), ולכלול גילוי בדבר שיקול הדעת ובסיסו. לעמדת סגל הרשות, בבחינה זו אין לקזז את השפעתו של סימן שלילי עם השפעתו של סימן חיובי; וכן,
- הערכות שווי אשר כוללות הסתייגויות של מעריך השווי באשר לשווי הנקבע, קרי אמירה לפיה נוכח אי הודאות השוררת לא ניתן לאמוד את השלכות המשבר על שווי הנכס, אינה יכולה להוות בסיס לשווי ההוגן של הנכס לצורך הדוחות הכספיים של התאגיד.

5. השלכות משבר הקורונה על יישום תקן דיווח כספי בינלאומי 9 – מכשירים פיננסיים (להלן: "IFRS 9")

תאגידיים נדרשים לבחון את השפעות משבר הקורונה על מדידת מכשירים פיננסיים, לרבות בקשר עם בחינת הצורך בהכרה בהפסדי אשראי חזויים ומדידתם. ביישום IFRS 9, תאגידיים נדרשים בגיבוש הערכות ואומדנים שונים, אשר עשויים להיות מושפעים מהשלכות משבר הקורונה. הערכות אלה, יעשו בצורה זהירה ומבוססת, עד כמה שניתן, תוך שימוש במידע הטוב ביותר הזמין לתאגיד.

סגל הרשות מציין, כי בעת בחינת עליה בסיכון אשראי של לווים, ובחישוב הפסדי אשראי חזויים, יש להביא בחשבון גם השפעות של צעדים שנקטו על ידי גורמים שונים במדינה למתן סיוע ותמיכה ללווים, וכן תחזיות כלכליות ארוכות טווח המבוססות על המידע הטוב ביותר אשר עומד לרשות התאגיד.

בנוסף, קיימת חשיבות במתן גילוי מפורט, כמותי ואיכותי, באשר להערכות התאגיד, להנחות ולשיקול הדעת העומדים בבסיסן. כך למשל, סגל הרשות מציין, כי יש לכלול מידע איכותי וכמותי אודות השפעת משבר הקורונה על מדיניות חיתום האשראי ומדידת הפסדי האשראי, עדכון גיול חובות בפיגור וניתוח איכותי של הלוואות בפיגור. במקום בו חל שינוי משמעותי בהתפלגות תיק האשראי לפי חשיפה לענפי משק ביחס לדוחות השנתיים, על התאגיד לעדכן ולהרחיב נדרש את הגילוי.

ג. דגשים בנושאים נוספים

1. השלכות משבר הקורונה על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והגילוי

סגל הרשות מדגיש, כי יש לבחון את השפעות מגבלות העבודה שהוטלו על ידי המדינה ומגבלות הגישה למקומות שונים על אפקטיביות הבקורות הפנימיות על הדיווח הכספי והגילוי, ולקבוע בקורות חלופיות במידה הצורך. כמו כן, סגל הרשות מפנה את תשומת הלב להתייחסות הנדרשת על ידי הדירקטוריון והנהלת התאגיד בדוח הרבעוני על הבקרה הפנימית על אירוע או

עניין שעשוי לשנות את הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית, כפי שהובאה בדוח השנתי. במסגרת זו, יש לפרט את הביסוס למסקנת הדירקטוריון וההנהלה בקשר להשפעת האירוע, והשינויים שנערכו לשם התאמה למצב החדש.

2. עבודת רואה החשבון המבקר

חשיבות עבודת רואה החשבון המבקר וגיבוש חוות דעת עצמאית על הדוחות הכספיים של התאגיד, תוך גישה של ספקנות מקצועית, מקבלת משנה תוקף בתקופת המשבר הנוכחית, לשם שמירה על דוחות כספיים איכותיים, אמינים ושימושיים לשם קבלת החלטות השקעה על ידי המשקיעים. סגל הרשות מדגיש, כי רואי החשבון המבקרים נדרשים ליישם תקני ביקורת וסקירה, לפי העניין, בזהירות הראויה המתבקשת, תוך יישום גישה של ספקנות מקצועית, ואיסוף ראיות מספקות לשם ביסוס מסקנתם.

נשמח לעמוד לרשותכם בשאלות ככל שיעלו

בברכה,

המחלקה המקצועית

להרחבה, להלן קישורים לעמדות סגל הרשות:

[הודעה לחברות: שאלות ותשובות בקשר לתקופת משבר הקורונה](#)

[עמדת סגל חשבונאית מספר 7-99: השפעות משבר הקורונה על הגילוי והדיווח הכספי הנכלל בדוח רבעון ראשון 2020](#)